

# על הצדיקים

## ועל החסידים

עלון שבועי להפצת אור תורתם של הצדיקים האמתיים שוכני עפר, קדושים אשר בארץ המה, והתקשרות כנשמתם הטהורה

### "משנכנס אדר מרבין בשמחה"

(מסכת תענית כט.)



"וְהַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר נֶחְפָּז לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה וּמֵאֲבָל לְיוֹם טוֹב"

(מגילת אסתר ט', כב')

סגולה נפלאה – בדוקה ומנוסה – לקחת כרזה (או כל דף), ולכתוב, "משנכנס אדר מרבין בשמחה. מזל אדר דגים" ולתלות במקום מרכזי בבית, ויהיה לך ששון ושמחה. (ילקוט אברהם סימן תרפ"ו).

## משפטים תשפ"ב

יוצא לאור, מופץ, ומחולק לזכוי הרבים ע"י אגודת 'יוסף אהבה' 054-844-3818





פרשת

תוכן עניינים

הילולת רבי מרדכי יפה בעל הלבוש זיע"א א.....ג

האמת אהובה מן הכל.....ג

זמן למעשה (או שניים).....ד

מעלת האמן'.....ו

מעשה בתוך מעשה.....ז

ספרי רבנו.....ח

פטירתו.....ט

הילולת הש"ך זיע"א א.....י

בוצין בוצין מקטפיה ידיע.....י

"הש"ך" ו"נקודות הכסף".....יא

זמן למעשה.......יב

מה עלה בגורלה של אחות הש"ך.....יב

הש"ך נפגש עם אחותו.....יב

הש"ך נבהל מן הספור.....יג

למי נשאה אחות הש"ך (?).....יג

אין אדם רואה חובה לעצמו.....יד

נפלאות מתורתך.....טו

מלווה מלכה - סיפורי הבעש"ט א.....יז

מה שאתה יודע, והקדוש ברוך הוא יודע ואני יודע.....יז

תפילה מיוחדת למוצאי שבת מרבי לוי יצחק מברדיטשוב.....יח

הילולת הצדיקים לשבוע הקרוב.....יט



הילולת רבי מרדכי יפה בעל הלבוש זיע"א

מרדכי לשמש כממלא מקומו. כאשר שב המהר"ל לעירו, מונה רבי מרדכי לשמש כרב העיר פוזנא שבפולין, שם ייסד ישיבה גדולה.

זמן קצר לפני הסתלקותו נסע שוב למדינת איטליה<sup>3</sup> בכדי ללמוד את חכמת העיבור, אותה למד אצל רבי אבובב הספרדי.

בג' אדר ב' שנת ה'שע"ב הסתלק רבי מרדכי יפה זצוק"ל זיע"א, בגיל שמונים ושתיים בעירו פוזנא שבפולין.

האמת אהובה מן הכל

ישנם כמה מקומות שלא היסס ה'לבוש' לחלוק על רבו הרמ"א, כדרכה של תורה. וכשם שאנו מוצאים פסקים בהם חלק על הרמ"א. כן אנו מוצאים את הגאון רבי שבתאי הכהן בעל הש"ך [ובעל

רבנו מרדכי יפה זצוק"ל זיע"א, נולד בשנת ה'ר"צ בעיר פראג לאביו רבי אברהם יפה, רבה של מדינת בוהמיה, שהיה מצאצאיו של רש"י הקדוש.

בין רבותיו היו רבי משה איסרליש (הרמ"א), ורבי שלמה לוריא (המהרש"ל) במדינת פולין<sup>2</sup>.

לאחר נישואיו חזר לעיר הולדתו פראג, וייסד בה ישיבה, אך זו לא החזיקה מעמד זמן רב בעקבות גירוש היהודים מבוהמיה בשנת ה'שכ"א. בעקבות זאת עבר רבי מרדכי להתגורר באיטליה. שם שהה כעשר שנים, בערים מנטובה וונציה<sup>3</sup>, ובשנת ה'של"ב חזר לפולין. בשנת ה'של"ח מונה לרבה של העיר הורודנה, בה התגורר עשר שנים, עד לשנת ה'שמ"ח אז עזב את העיר בעקבות מחלוקת שהיתה בה, ועבר ללובלין. בשנת ה'ש"נ עבר להתגורר בקרמניץ.

בשנת ה'שנ"ב בעקבות זאת שהמהר"ל מפראג עזב את עירו<sup>4</sup>, מונה רבי

<sup>3</sup> בעשר שנותיו של רבנו באיטליה, מובא שלמד שם חכמת הקבלה [כנראה מרבי מתתיהו בן רבי שלמה דלוקראט ז"ע], ועם זה גם השתלם במקצועות המתמטיקה, האסטרונומיה והפילוסופיה.

<sup>4</sup> ראה ספר הזכרונות לאדמו"ר הרי"צ חלק ב' פרק צ"ב.

<sup>5</sup> אם נסע רבנו לאיטליה מספר פעמים או רק פעם אחת, ובסיבת נסיעתו לאיטליה הובאו כמה גרסאות בספרי החוקרים. וראה במעשה להלן. ומסתבר שטעמים נוספים היו לנסיעה זו.

<sup>1</sup> רבנו מרדכי יפה אב"ד דק"ק פוזנא זקן ויושב בישיבה חיבר עשרה לבושים כמ"ש בהקדמתו ל'לבוש החזר' וכלם נדפסו. והוא תלמיד מור"ם בעל ההגה"ה והיה בזמן מהר"ם מלובלין כמבואר בשו"ת מהר"ם הנוכר. ויש לו הגהות על שערי דורא. והרב באר שבע תלמידו. (הגאון חיד"א ב'שם הגדולים' מערכת גדולים אות מ).

<sup>2</sup> הרמ"א היה רבה וראש ישיבתה של העיר קראקא [שם למד רבנו בסביבות שנת ש"י, עת בא הרמ"א מלובלין לקראקא], והמהרש"ל של לובלין.



## פרשת

שלך, ולכן אבקשך לקחת את המשלוח ולהעבירו לשם לידי הדוכס.

"ודאי", ענה הבן בשמחה רבה, ויצא לדרך. וכשהגיע לבית המפואר נקש בדלת אלא שהדוכס לא היה בבית ורק אשתו הייתה שם, וכשהיא ראתה נער צעיר ויפה תואר להפליא סגרה את כל הדלתות של הבית, וביקשה לעשות עבירה.

והנער שהבין לאיזה גוב האריות הוא נכנס, ביקש רשות לילך לבית הכסא. ובהיותו בבית הכסא חיפש דרך איך להימלט מן המקום המשוקץ הזה, אלא שהכל נעול וסגור, והמקום היחידי שהיה אפשר לעבור דרכו זה היה דרך הביוב של כל הבית<sup>10</sup>, ובלא לחשוב יותר מדי נכנס הנער לתוך הביוב עד צווארו, וכך הלך כשכל בגדיו מלאים "בטינופת".

וכשהבין הבחור שהנה הוא מחוץ למקום הטמא, שמח שמחה עצומה

ההילולא הנוסף המובא בעלון זה<sup>6</sup>] שחלק על הגאון בעל ה'לבוש'. אך דע, כי רק מי שאוהב את תורת רבותיו, מעמיק ובקי בהם, הוא שיבוא לחלוק מסברות וראיות על פסק ההלכה שפסקו לפניו. והכל כדרכה של תורה, באהבה אמתית לפוסק הקודם, ו"באהבת האמת יותר מן הכל"<sup>7</sup>.

מלבד בקיאותו הרבה בפשט ובפסק היה הגאון רבי מרדכי יפה גם מקובל גדול, ובין היתר לימד את תלמידיו קבלה<sup>8</sup>.

## זמן למעשה (או שניים)

מעשה<sup>9</sup> בבחור צעיר שלמד באחת הישיבות, והיה מתמיד עצום בתורה, ואביו היה סוחר גדול שמסתובב מעיר לעיר לשווק את סחורותיו. ויום אחד כשהבן היה צריך לחזור לישיבה אמר האב לבנו, יש לי איזה משלוח שאני צריך להעבירו, והמקום נמצא ליד הישיבה

<sup>6</sup> זמן מלאדי, שבעריכת שולחנו הטהור ('שו"ע הרב') הוא מביא תמיד את ההלכות בטעמיהן, ואכן פעמים רבות הוא מביא זאת בשם הלבוש.

<sup>7</sup> מעשה זה הובא בכמה מספרי המוסר והסיפורים שיצאו בשנים האחרונות. והמקור הראשון לו מצאנו בדברי הרה"ח רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל, בספר 'איש חסידיך'. שסיפר, שבישיבתו בפולין למד בחור ת"ח שהיה נכדו של בעל ה'לבושים' שהיה תואר פניו יפה מאוד, ופעם אחת הגיע אביו של הבחור לבקרו בישיבה, והיה נדמה שאינו אביו, מכיון שהיה נראה כחוש ותואר פניו רע מאד. וכששאלוהו וכו' סיפר המעשה המובא מעלה.

<sup>10</sup> במקורות אחרים הובא, שקפץ מחלון הבית ישר אל הביוב.

<sup>6</sup> וראה עוד מה שהבאנו להלן בעניין השגות הש"ך על הט"ז.

<sup>7</sup> וכדכתבו הפוסקים במקומות רבים. ומעניין לעניין בעניין דומה, ראינו להעיר ולהאיר, בדברי מרן רבינו הגדול רבי עובדיה יוסף זיע"א, שחיבר סדרת הספרים "הליכות עולם" ובה הארות והערות בדברי מרן הבן איש חי, ורק הוא – מרן הגר"ע זיע"א, שהיה דבק ובקי גדול בספרי מרן ה'בן איש חי' זיע"א – יכל לכתוב ספר אדיר זה, והכל מאהבת רבנו יוסף חיים זיע"א, ודבקות אמתית בתורתו ופסקיו, ועם זאת "אהבת האמת יותר מן הכל". וד"ל, והדברים ידועים לידועי האמת ואכמ"ל.

<sup>8</sup> בדרך זו, [של בקיאות עצומה בש"ס ופוסקים, וגם ידעת עומקם של דברים] הלך גם הגאון רבי שניאור

ועוד, הוא הוא הרב הגאון רבי מרדכי יפה ז"ל<sup>11</sup>.

ועוד בקשה ביקש הצדיק מהקב"ה, וכה אמר בתפילתו, "רבונו של עולם, כיון שבגלל היופי שלי כמעט ונכשלתי, אני מבקש בכל לשון של בקשה שעשרה דורות שיצאו ממני יהיו כולם מכוערים מאוד, כדי שלא יבואו לידי ניסיון ולא לידי בזיון". ואכן מספרים שבדור העשירי בא האב לבקר את בנו בישיבה, והבן היה יפה תואר, והאב ההיפך, והתלמידים שאלו את אביו אם הוא המאמץ שלו שהרי אינו נראה כאביו האמיתי. ואז

שהקב"ה הצילהו מרדת שחת, ופנה לה' בתפילה, וכה היתה תפילתו, "ריבונו של עולם, רק אתה יודע כמה היה קשה לי להתגבר על היצר הרע, וכפסע היה ביני ובין הגיהנום, והצלתני מן העבירה, והבגדים האלה שעלי אף על פי שכלפי חוץ הם מטונפים, אבל האמת שאין בגדים נקיים וטהורים מהם, כיון שהם ברחו מן העבירה, והלואי ואזכה לחבר ספרים בימי חי, ואם אזכה אני יקרא להם על שם הלבוש הזה, ובאמת חיבר הרב המון ספרים וקראם על שם הלבוש, 'לבוש מרדכי', 'לבוש שרד', 'לבוש מלכות', ועוד

מרדכי כשם משפחתו: "יפה" [ואף יתכן שמשום כך כונה בשם משפחה זה]. פעם אחת הגיע לידי נסיון קשה כדוגמת זה שאירע ליוסף הצדיק. ר' מרדכי ראה תהום של ביוב פעורה לפניו והחליט בו ברגע כי מוכן הוא ומזומן למסור נפשו ולא להישמע לדברי הפיתוי. הוא קפץ פנימה וכל בגדיו של ר' מרדכי היו מטונפים, וכראות הערלים זאת הניחו לו לנפשו וכך ניצל מהעבירה. מאותן מי השופכין נתטנף ר' מרדכי עד לשז עצמותיו וכל עשרת הבגדים בהם היה מעוטף הודהמו, וריח רע עלה מהם אך לבו ונפשו ניצלו ונשארו נקיים וטהורים.

בזכות עמידתו בנסיון הקשה בגבורה ובמסירות נפש להימלט מפה ויוקשים שטמן לו יצר הרע זיכו אותו מן השמים להאיר עיני ישראל בעשרת ספריו אשר יכוננו כולם בשמות "לבושים" כנגד אותם עשרה לבושים שניטנפו ואשר בזכותם ניצל מן הנסיון הקשה. באותה שעה נשא ר' מרדכי תפילה השמימה וזו היתה בקשתו: "אנא, ריבון העולמים עשה שעשרת הדורות שייצאו ממני יהיו מכוערים למראה כדי שלא יגיעו לידי נסיון בשל יופיים".

"עשרת הדורות הסתיימו אצלי" סיים האבא את הסיפור "ומיצחק'ל מתחיל הדור האחד עשר, תואר מראה הפנים של הסב הקדוש שב ונתלבש איפוא בצאצא זה".

<sup>11</sup> מפי רבי לוי יצחק בנדר זיע"א, משרידי דור דעה של חסידי ברסלב בדור הקודם (בספרו איש חסידין). הובא המעשה כך, יום אחד הצטרף לישיבת מאקוב בחור צעיר לימים בשם יצחק קראקובסקי מהעיר לאדז' שלימים התפרסם בהערכה ובחיבה בקרב חסידי ברסלב בכינוי "רבי יצחק'ל אוטוואצקער". היה זה בחור צעיר מאד ביחס לגילם של שאר בני הישיבה – הוא היה רק כבן שש עשרה. אך למרות גילו הצעיר נודע לעילוי גדול ומוצלח, עד שראש הישיבה התבטא עליו בהתפעלות שאין לו עוד מה להחדש לבחור הזה. ר' יצחק'ל התברך גם בזיו פנים מרשים במיוחד, פניו היו מאירות וזורחות ומצחו גבוה ומבהיק. דמותו האצילה כבשה את לבם של רבים וטובים.

בעת ההיא לפני פרוץ מלחמת העולם הראשונה הגיעו הורים רבים לישיבה כדי להשיב את בניהם הביתה ברצותם כי יהיו במחיצתם בימי המלחמה הקשים. גם אביו של ר' יצחק'ל הגיע, אך כולם נדהמו למראה פניו של האב. בעוד ר' יצחק'ל גבה קומה היה ובעל פנים מעודנות ומאירות היה אביו אדם גוף וגוון פניו שחור כפחם. קשה היה להעלות על הדעת כי אכן אביו הוא של יצחק'ל יפה התואר.

למראה ההשתוממות סיפר האבא את סיפורו: "משפחתי 'דנן' מיוחסת לגאון רבי מרדכי יפה בעל ה'לבושים'. הסיבה לכינוי 'בעל הלבושים' מקורה במעשה נורא שאירע לר' מרדכי. יפה מראה היה ר'



**פרשת**

וכאשר הביאו אליו אגרת הרבנות כנהוג, השיב הגאון למשולחים אקבל המכתב מכס ואהיה לכם למורה, אמנם לא אוכל תיכף לנסוע עמכם, מפני שעדיין לא למדתי את 'חכמת עיבור החודש' ואין שום אדם במדינות הללו ללמוד ממנו, על כן אסע מקודם למדינת איטליה לוויניציא לחכמי הספרדים שהם בקיאים בחכמה זאת, ושם אלמד מהם החכמה הזאת.

ונסע תיכף הגאון וצ"ל ולמד אצל החכם "הרב אבוהב הספרדי"<sup>12</sup> ערך רביעית שנה, ולמד ממנו כל החכמה. והיא מובאת בספרו "לבוש אדר יקר"<sup>13</sup>, ויהי מקץ הימים הנ"ל, ויקר מקרה שהיה שם תינוק אחד בן הרב החכם רבי אבוהב הנ"ל בחדר אשר הם יושבים, ואכל התינוק פרי אחד ובירך בורא פרי העץ בקול רם, וענו כל בני הבית אמן על ברכת התינוק, והגאון רבי מרדכי יפה לא ענה אמן שלא במתכוין.

והחכם רבו של הגאון הנ"ל, כאשר ראה שלא ענה אמן על ברכת התינוק, כעס עליו כעס גדול, והיה "מנדה" להגאון ר' מרדכי יפה ונער בו בניזיפה.

המתין הגאון רבי מרדכי יפה ל' יום כפי ידו הרב לתלמיד, ואחר כך בא הגאון רבי מרדכי יפה ורצה לפייס רבו ולא היה רוצה למחול, ואמר לרבו, רבינו

סיפר להם האב את הסיפור ושהוא הדור העשירי, ובנו קיבל את היופי של כולם ביחד.

ומקור נאמן נוסף למעשה הנ"ל, מוצאים אנו אצל מרן בעל ה"חפץ חיים" בספרו נדחי ישראל (פרק כג), שכותב, "ונמצא בספרים על הגאון בעל הלבוש, שלכך זכה מן השמים לעשות החבורים הנחמדים שלו, והם ספרי הלבושים, שפעם אחת בימי בחרותו היה לו ניסיון גדול, שבא אצל דוכסית אחת לסחור סחורה, ופיתתה אותו לעבירה, ולא היה לו שום מקום להימלט ממנה, שהיה חצרה סגור, אם לא תחת מקום בית הכסא, וביזה את עצמו ונס ונמלט דרך אותו המקום הבזוי הנ"ל, והיה לבוש אז בכמה מיני בגדים, וימאס וילכלך את כולו, ולכך זכה אח"כ מן השמים לחיבור הלבושים".

**מעלת ה'אמן'**

מעשה נוסף שאירע עם הגאון רבי מרדכי יפה בעל "הלבושים" וצ"ל, בהיותו אב"ד ור"מ בעיר קטנה, ובאו אליו שלוחים מק"ק פונוא' לקבלו עליהם לאב"ד ור"מ, כי היה גאון גדול בנגלה ובנסתר כידוע.

<sup>12</sup> ראה בסוף ספרו "לבוש החור" רמזים להנ"ל. [ובאמת שלא ברור אם לימודו אצל מהר"י אבוהב קדמון היה בפעם הראשונה שהגיע לאיטליה (בסביבות שנת שכ"א) או שהגיע לשם שוב כמובא במעשה. מ"מ

<sup>13</sup> ודאי שהיה תקופה באיטליה ולמד ממהר"י אבוהב, וכן כותב עליו הגאון חיד"א ב"שם הגדולים".  
<sup>13</sup> וכנ"ל בס"ס "לבוש החור".



ובאו לעת מנחת ערב לחסיד, והשיב להם החסיד שילך עמהם רק שרוצה להתפלל תחלה תפלת מנחה ראשית חכמה יראת ה', והפצירו בו ואמרו לו, זו מצוה רבה להציל כלל ישראל, ועתה הוא את רצון לפני המלך ואחר כך תתפלל.

ויעש כן החסיד, והלך עמהם בחצר המלך, ויהי כאשר ראה אותו המלך נשא חן בעיניו, וירוץ לקראתו ויחבק וינשק לחסיד הנ"ל וסבר החסיד בדעתו שבוודאי יבטל הגזירה מגירוש הנ"ל, והיה מסבב בדברים אחרים עם המלך.

ובתוך כך, בא כומר אחד ממדינת המלך ממרחקים לפני המלך ויפול לפני המלך, ויברך את המלך ברכה ארוכה וחשובה בלשון לעז, והחסיד הנ"ל לא הבין את דבריו.

וכשראה החסיד שיעבור זמן מנחה הלך לקרן זוית אחד להתפלל מנחה, וחשב החסיד שיש לו שהות להתפלל קודם שיפסיק הכומר מלברך את המלך, ובתוך תפלת החסיד קם הכומר והוא מעל רגליו, וצווה לכל העומדים בבית המלך שיענו אמן על הברכה, עבור שיתקיים ברכתו, ויענו כולם יחדיו אמן.

והחסיד לא הבין דבריו, ולא ענה אמן, ולא היה רוצה להפסיק בתוך התפלה, ושאל הכומר אם ענו כל בני הבית אמן, והשיבו כן, ושאל הכומר אם גם היהודי ענה אמן על ברכתו, ואמרו לא, מכיוון שהוא מתפלל שם. ויהי כאשר

ימחול, מה פשעי ומה חטאתי נגדו, ומה חורי האף הגדול הזה.

והשיב לו החכם רבו הנ"ל, ידוע תדע שאהבה גדולה ושלומה שאינה תלויה בדבר אהבתיך יותר מבני, אבל תדע נאמנה שהיית חייב מיתה לשמים, בשעה שלא ענית אמן על ברכת התינוק.

אמנם באמת ובתמים אני מוחל לך, בתנאי זה, שכל מקום ובכל קהלה אשר תדרוך כף רגליך תדרוש ברבים ותודיע להם החטא והפגם הגדול, של מי שאינו עונה אמן על שום ברכה ששומע מישראל, וגם תצוה לבניך, ולבני בניך, עד סוף כל הדורות, שיספרו המעשה הגדול והנורא מה שאספר לך.

### מעשה בתוך מעשה

וכך היה המעשה: במדינות "שפניא" היו מקדם קהילות קדושות קודם גזירת תתנ"ו, והייתה שם עיר גדולה לאלקים, עיר ואם בישראל, והיה שם מלך אחד והיה רוצה לגרש אותם כמה פעמים, והיה שם אב"ד חסיד ועניו גדול ועשיר גדול, והיה נושא חן בעיני המלך, ובכל פעם שהיה דעתו לגרש היהודים, היה החסיד הנ"ל מפר עצתם ומבטל דעתם.

ויהי היום, ויכעוס המלך על היהודים וצווה לגרש אותם ובאו כל הקהילה להחסיד הנ"ל, שילך למלך להמליץ עבורם לבטל הגזירה כפעם בפעם. והצליח מעשה שטן בעוונותינו הרבים,



## פרשת

ויאמר לו החסיד החי, יודע אני שחסיד גדול הייתי, על כן תאמר לי על מה עשה ה' לך ככה ומה חורי האף הגדול הזה, אשר עבר עליך, והשיב החסיד הנהרג, אני אניד לך האמת מימי לא עשיתי שום עבירה, רק שפעם אחת ברך בני הקמץ ברכה על הפת ושמעתי ולא עניתי אמן על הברכה, והאריך לי הקב"ה אפו עד המעשה שנעשה לי בעמדי לפני המלך בשר ודם, שלא עניתי אמן על ברכת המלך, ויחר למלך מאד.

באותו שעה בית דין של מעלה דנו אותי על שלא עניתי אמן על ברכת בני, לכן אתה חברי, תספר באזני בנד, ובן בנד, ולכל באי עולם את המעשה הזה, ותזהירם על עניית אמן, ופרח לו האיש החסיד הנהרג הנ"ל.

ואחר שסיפר החכם רבי אבוהב הספרדי הנ"ל את המעשה הזה, להגאון רבי מרדכי יפה הנ"ל, אמר לו, אל תתעם עלי שנידתי אותך, כי נתכוונתי למען תהיה הנידוי כפרה על עוונך, ואני מוחל לך, אבל בתנאי שתדרוש ברבים להזהירם על עניית אמן.

### ספרי רבנו

כאמור חיבר רבנו סדרה בת עשרה ספרים בשם "לבוש מלכות". והם כוללים:

לבוש התכלת - על שלחן ערוך חלק אורח חיים עד הלכות שבת.

שמע הכומר שלא ענה היהודי אמן, תלש את שערותיו, וצעק צעקה גדולה ומרה, ואמר, אוי על המעשה הרע הזה, שבעבור היהודי הזה לא תתקיים ברכת המלך, יען שלא ענה אמן על ברכתו.

ויהי כאשר שמע המלך את דברי הכומר, ויקצוף המלך מאד ויתהפך על החסיד לאכזרי, ויצו את עבדיו להרוג את החסיד ולנתחו לנתחים, ויעשו כן, והמיתו אותו בייסורים קשים בעוונותינו הרבים, וינתחוהו, וישמו את הנתחים בתוך השמלה וישלחו לביתו, ואחר זאת גירש המלך את כל היהודים.

והיה שם עוד חסיד אחד חבירו של אותו חסיד הנהרג, והוא היה יודע מחסידותו של אותו חסיד הנ"ל, והיה תמיד כמתרעם על מידותיו של הקב"ה כביכול, וישפוט אותו החסיד בדעתו שבוודאי עבר החסיד איזה עבירה בצנעה, כי מי חשד קודשא בריך הוא דעביד דינא בלא דינא.

והיה אותו החסיד מתענה ובוכה ומתפלל, שיודיעו לו מן השמים על איזה חטא נהרג החסיד הנ"ל במיתה משונה רחמנא ליצלן.

ויתבודד אותו החסיד ההוא בחדר מיוחד, יושב ומשתומם על החסיד הנהרג, ובא אצלו החסיד הנהרג בעצם היום בחדרו אשר הוא יושב לבדו, ויחרד החסיד החי חרדה גדולה ויאמר לו החסיד הנהרג אל תירא ואל תיחת.



שמונה שנים אחר פטירת רבנו בשנת ש"פ הדפיס רבי יהודה אריה ממדינא בוונציה את כל ספרי רבנו בסמ מחודש. ובעת האחרונה (בשנת תשס"ד) הוציאו מכון 'זכרון אהרן' את כל ספרי רבנו במהדורה מתוקנת ומאירת עיניים.



ט "לבוש מלכות" בחוצאת מכון "זכרון אהרן", הכולל הגמות על כל הלבוש מכתיב ידו של רבי אברהם אוליא (סבו של החיד"א) ועוד.

## פטירתו

העיר האחרונה בה כיהן רבנו בעל ה'לבוש' בימי חייו הייתה העיר פוזנא. יומיים קודם פטירתו שיגר מכתב לרבני 'ועד ארבע ארצות' בו היה חבר ובסיום המכתב כתב את הדברים הבאים "אני עכשיו מוטל על ערש דווי לא עליכם, ותולה בדין מלך מלכי המלכים, חותם בידים רפות, מרדכי נקרא יפה". רבנו נפטר בג' אדר שנת שע"ב.

יהיה רצון שזכות רבנו, וספריו הקדושים יעמדו כמליץ יושר על עם ישראל בכל אתר ואתר, וניכח לראות פניו המאירים בקרוב של ממש בתחיית המתים ובביאת משיח צדקנו. אכ"ר.

## משפטים

לבוש החור – על שלחן ערוך חלק אורה חיים מהלכות שבת עד הסוף. [לבוש התכלת' ולבוש החור' הודפסו לראשונה בלובלין בשנת ש"ג, והדפיסו רבנו יחד עם רבי יוסף הלבן, כמו שכתב רבנו בהקדמותיהם].

לבוש עטרת זהב – על שלחן ערוך חלק יורה דעה. [הודפס לראשונה בקראקא בשנת שני"ד].

לבוש הבוץ והארגמן – על שלחן ערוך חלק אבן העזר. [נדפס בקראקא שנת שני"ח]

לבוש עיר שושן – על שלחן ערוך חלק הושן משפט. [נדפס בקראקא שנת שני"ט]

לבוש האורה – חיבור על פירוש רש"י לתורה ופירוש הרא"ם על רש"י. [נדפס בפראג בשנת שס"ד].

לבושי אור יקרות – הכולל 'לבוש אבן יקרה' פירוש על חיבורו הקבלי של רבי מנחם רקנאטי על התור. ולבוש אדר היקר' חיבור על הלכות קידוש החודש במשנה תורה לרמב"ם, ועל ספר 'צורת הארץ' לרבי אברהם בן חייא הנשיא. וכן 'לבוש פינת יקרת' על מורה נבוכים לרמב"ם.

לבוש ששון ושמחה – דרשות, ספרו היחיד שלא נדפס.

הילולת הש"ך זיע"א

שבאימפריה האוסטרית, שם נתקבל כרב, אך נפטר לאחר זמן קצר.

בוצין בוצין מקטפיה ידיע

כבר בהיותו רך בשנים, ניכר הש"ך בחריפותו, וכך מספרים זקני וילנה<sup>15</sup>, מתוך חרדת קודש, הם מזכירים את רבי שבתי כהן, שהיה מחכמי וילנה בראשית המאה החמישית למספרנו ושעוד בימי ילדותו ניכר היה בחריפות שכלו ובתפיסתו המהירה. בהיות רבי שבתי כבן ארבע שנים – מספר אחד הזקנים – והוא יושב בחדר עם שאר תנוקות של בית רבן, החוזרים כולם על פרשת השבוע, פרשת חיי-שרה עם פירוש רש"י, כשהגיעו לסיפורו של אליעזר עבד אברהם, שסיפר להורי רבקה (בראשית כד, מב) "ואבוא היום אל העין", חזרו הילדים לפני רבם על דברי רש"י שכתב, "היום יצאתי והיום באתי, מכאן שקפצה לו הארץ".

עמד ילד אחד ושאל, "איך לא השש אליעזר לספר לפני הורי רבקה,

רבנו שבת<sup>14</sup> הכהן נולד בעירנא אמסטיבובה [אמסטיביון] שבפולין. שם שימש אביו, רבי מאיר הכהן (מכונה מהר"ם כ"ץ, תלמיד מהר"ם מלובלין) ברבנות. רבי מאיר היה תלמיד חכם ידוע, וראשית לימודו של רבנו שבתי היה אצלו. כבר בילדותו נודע כעילוי מופלג, ובגיל שתים עשרה נשלח ללמוד בקזימיין בישיבתו של רבי יהושע העשיל בעל "מגיני שלמה" ידידו והחברותא של אביו. גם למד בישיבתו של רבי נתן נטע שפירא בעל ה'מגלה עמוקות'. בהמשך נסע ללובלין ולמד אצל רבני העיר רבי העשיל ורבי נפתלי כ"ץ. בלובלין נישא לינטה-לאה, בתו של שמעון וולף, אחד מעשירי וילנה שהיה נכדו של הרמ"א, בוילנה ישב סמוך על שולחנו של חמיו.

כבר בצעירותו נחשב לאחד מגדולי הפוסקים. ובשנת תי"א מונה לחבר בית הדין של וילנה (אצל רבי משה לימא בעל ה"חלקת מחוקק"). בתקופת הנזירות שהחלה בעת המלחמה בין האיחוד הפולני-ליטאי לרוסיה, גלה מווילנה בעת כיבושה בידי הרוסים ונרד ממקום למקום, עד שהגיע לעיר הליטווי

הוא בכמה מקומות אבל שבתי הוא רוח רעה כדאמר בפרק כל הבשר (חולין דף קז:).

<sup>15</sup> 'שרי המאה' מהדורה מחודשת ח"ב תחילת פרק א'.

<sup>14</sup> אגב, ראה תוספות במסכת גיטין (יא. ד"ה: "שבתיא". שכתבו, שבתי גרסינו, דשבתי שם ישראל

באותה שנה יצא לאור בלובלין גם הספר 'טורי זהב' על חלק "יורה דעה" מהגאון רבי דוד סגל הלוי (הט"ז), שהיה פוסק זקן ומפורסם, והתנו של ה"ב"ה. הש"ך השיג על ספרו השנות בשם "נקודות הכסף", שעל חלקן השיב הט"ז ב"דף אחרון", ועל תשובות אלו ענה הש"ך בחריפות ב"קונטרס אחרון" (ה"דף" וה"קונטרס" נדפסו בסוף הכרך הראשון של חלק י"ד, במהדורות הגדולות של השו"ע). ישנם פעמים שנכנסו אל תוך "נקודות הכסף" גם הגהות על הש"ך מבנו.

מעניינת ומיוחדת מאוד היא התבטאותו של הש"ך אודות השנותיו על הט"ז, בה מתאר את ביקורו של הט"ז אצלו, "אל יעלה על לב הקורא בספרי זה שמפני שהיה לי ח"ו מחלוקת עם הבעל טורי זהב או שיש לי בלבי איזו מינא עליו חברתי השנות על ספרו, כי הלא נודע לכל כי נתקיים בנו "את והב בסופה", והתורה מחזרת אחר אכסניה שלה, שנעשיתי אכסניה להבעל טורי זהב, והיה אצלי שלשה ימים וכבדתיו כבוד גדול אשר לא יאומן כי יסופר וגם הוא נתכבד בי הרבה עד שנשקני על ראשי ושמה בי ממש כשמחת בית השואבה. ואל אלקים יודע ועד שלא חיברתי ספרי נקודות הכסף הלז רק לשם שמים".

### זמן למעשה..

השנים ת"ח-ת"ט ידועות כשנים קשות לעם ישראל בהן הכנופיות של בוגדן חמלניצקי ימ"ש השתוללו ברחבי

שהיתה לו קפיצת הדרך, ואולי לא יאמינו לזו".

מלמד התינוקות נשאר יושב נבוך, קימט את מצחו ולא ידע מה לענות על שאלה זו... והנה קפ"ן שבתי הפעוט והשיב – והלא לפני פסוקים מספר (שם כד', לו') הוזכר מה שסיפר אליעזר "ותלד שרה אשת אדוני בן לאדוני... ויתן לו את כל אשר לו", ומפרש רש"י "שטר מתנה הראה להם", והרי מתוך שטר המתנה, שנכתב בו ביום, יכול היה אליעזר לברר להם אמיתת דבריו שקפצה לו הארץ...

וילד הריף זה – ממשיך הזקן את שיחתו – למד בילדותו בישיבתו של הרב רבי העשל מקראקא, ובהיותו כבן עשרים שנה זכה לשבת על כסא הרבנות בעירו ויילנה. כאן בוילנה חיבר את ספרו "שפתי כהן" ליורה דעה, והוא אז בן עשרים וארבע שנים(!)

ואולם – מוסיף הזקן לספר – מחמת הפרעות של שנת ת"ח אנוס היה לברוח מארץ מולדתו למדינת אשכנז.

### "הש"ך" ו"נקודות הכסף"

רבי שבתי הספיק לכתוב ספרים רבים וחשובים, המפורסם בהם הוא הספר 'שפתי כהן' (בקיצור ש"ך, ועל שמו כונה הש"ך) על שולחן ערוך יורה דעה וחושן משפט, שרבי שבתי פרסם בקרא בשנת ת"ו, בהיותו בן 24(!).



קבוצת קבצנים זו (כך מספרים) סובבה מעיר לעיר ומכפר לכפר עד שהגיעה לוילנא. בוילנא היתה אכסניה לעניים וקבצנים עוברי ארץ, וקבוצה זו עם אחותו של הש"ך מצאה דרכה לשם, כך מצאו את פרנסתם זמנית, כאשר גבאי האכסניה משתדלים למצא לאורחיהם מקומות עבודה. אולם לרב הקבצנים היה קשה לשנות מרגילותם והעדיפו להמשיך לחזור על הפתחים.

עיני אשתו של הגבאי צדו את אחותו של הש"ך. היא הבינה שהיא ממשפחה מיחסת ואין היא קשורה לקבצנים. ומהר מאד גלתה את פקחותה ואת מדותיה התרומיות.

חבורת הקבצנים יצאה את העיר ואחותו של הש"ך נשארה, כי אשת הגבאי הבטיחה לה עבודה. ואכן מצאה לה עבודה כעוזרת בבית אחד העשירים.

## הש"ך נפגש עם אחותו

כשהגיעה אחות הש"ך היתומה לבית העשירים, התפעלה ממנה מאד בעלת הבית ואמרה לה, "ראי יקירתי, יש לי הרבה עוזרות ומבשלות, אולם עבורך יש לי תפקיד מיוחד. חתני אברך יקר שלומד כמעט כל הלילה בחדרו, וכאשר הוא מסיים את לימודו, אין מי שיגיש לו את ארוחת הערב, לכן עליך לשבת מעבר לחדרו, וכאשר תשמעי שסים לימודו, הגישי לו את ארוחת הערב".

אוקראינה ופולין, והזיקו ליהודים בנפש וברכוש. באותה תקופה (כך מסופר בכמה ספרי סיפורים על התקופה ההיא) היה בעירה קטנה בפולין אלמנה עניה שהתנחמה בילדיה ובמיוחד בבנה הבכור, רבי שבתי כהן.

רבי שבתי כהן עזב את ביתו צעיר לימים, ונסע לנכר ללמד תורה. באותה תקופה לא היה דואר ולא רכבות והרבה אימהות יהודיות שלחו את בניהן ללמד תורה במסירות נפש, אף שלעתים לא יכלו ליצר עם בניהן קשר במשך שנים. כך גם אמו של רבי שבתי לא זכתה לקשר עם בנה, ואף לא ידעה שבנה נמצא בעיר וילנה.

כאשר הגיע רבנו שבתי כהן לפרקו נשא לאשה בת למשפחה מכבדת, ובהיותו סמוך לשלחן חותנו, יכל ללמד תורה ולהאדירה, וברבות הימים התפרסם בחבורו "שפתי כהן" (ש"ך) על השלחן ערוך.

## מה עלה בגורלה של אחות הש"ך

הימים, כאמור, היו קשים לישראל. כנופיות חמלניצקי ימ"ש הגיעו לעירה בה התגוררה אמו של רבי שבתי ועשו בה שמות, הרגו יהודים ושרפו את בתיהם. רק אחותו של הש"ך מכל בני משפחתה הצליחה לברוח, והצטרפה לקבוצת קבצנים נודדים שהורו על הפתחים.



ואינה חשה שהאברך חור כסיד, ובקושי עומד על רגליו. בכל זאת, הצליח להסתיר את התרגשותו, הרגיע את הנערה וחזר ללמוד.

למחרת פנה הש"ך לאשתו ובקש ממנה שתשכנע את אמה לשחרר את המשרתת מעבודתה ולהתייחס אליה כאל בת! מתוך דאגה לכל צרכיה כבת המשפחה. הוא לא גילה את סודו לסבת הדבר, רק רמז שיש סבה חשובה לבקשתו.

בעלת הבית שהעריכה את חתנה ביותר עשתה כרצונו, והנערה היתומה אומצה על ידי המשפחה בה שרתה. עד מהרה הבינה החותנת שיש לה עסק עם נערה ברוכת כישרונות, ומסרה לידיה את כל המפתחות לניהול הבית.

## למי נשאה אחות הש"ך (?)

לאחר חדשים מספר חלתה החותנת והלכה לעולמה. מרם חלפו שלושים ימי האבל וכבר הציעו לאלמן הנכבד והעשיר הרבה שידוכים. האלמן פנה לחתנו כדי להתייעץ אתו בדבר השדוכים, וחתנו הציע לו לחכות שנה תמימה עד לסיום שנת האבל.

והנה בתום שנת האבל חזרו השדכנים להציע את הצעותיהם לאלמן הנכבד, ושוב התייעץ האלמן עם חתנו. אמר לו חתנו, אם תשמע לעצתי, אל תפן לא לייחוס ולא לעושר. שא לך לאשה את הנערה היתומה, ולאחר החפה אנלה לך מי היא.

עשתה הנערה כדברי בעלת הבית והלכה וישיבה סמוך לחדר האברך. והנה כשמע הנערה את קול האברך בלימודו עמדה נסערת כאלו כפאה שד. היה נדמה לה, כי שומעת היא את קול אביה. היתכן? שאלה את עצמה, הרי אביה הלך לעולמו כבר מזמן!...

כך לילה אחר לילה היא שומעת קול מוכר ומננינה מוכרת, ונזכרת בבית הוריה בילדותה בערנה, עד כי נפשה עגמה עליה, והיתה מזילה דמעות בשמף, מתוך געגועים לתקופת הזוהר של חייה. היא רצתה להסתתר, פחדה שירגישו שהיא בוכיה, אולם ידעה שתפקידה מחייב להישאר במקומה.

פחדה לא היה פחד שווא. קול הבכיו הרוחש ליד חדרו של האברך הבהילו אותו אף שהיה מרוכז בלימודו. המשרתת בוכה!... על מה ולמה?... הוא לא יכל להתאפק ופתח את הדלת מתעניין מה קרה לנערה. נבהלה הנערה, אולם האברך נסה להרגיעה, ושאל אותה בקול אבהי, מה מעיק עליך? מי את ומאיזו משפחה את באה? גוללה הנערה לפני האברך את ספור חייה, ואמרה לו שהיא בתו של רבי מאיר, והפרעות של השנים ת"ח-ת"ט הרסו את הקהילה בעירה בה התגוררה, ורק היא הצליחה לברוח ונצלה בנס.

## הש"ך נבהל מן הספור.

לפתע הבין הש"ך שאחותו עומדת לפניו, והנערה ממשיכה בשמף דבורה

וקודם שנשעו לעמוד לדין לפניו, עבר רבי שבתי בעל הש"ך על כל אותן הסוגיות בתלמוד ופסקי ההלכות ברמב"ם ומור שולחן ערוך, שיש להם נגיעה ישירה או בלתי ישירה לאותו משפט, ובא לידי הכרה כי הצדק איתו וכי בוודאי יזכה הוא בדין.

כשבאו והציעו את מענותיהם לפני רבי אברהם אבא, ירד הרב לתוך עומקה של הלכה זו, והוציא את פסק דינו לחייב את הש"ך ולזכות את הצד שכנגד.

הש"ך נדהם לשמוע פסק דין זה, שלפי דעתו הוא שלא כהלכה ודרש מאת הרב הפוסק, כי יאמר לו מאיזה טעם דנהו לחובה. ניגש הרב אל ארון הספרים, הוציא משם את ספרו של הש"ך, "שפתי כהן" על 'חושן משפט', שכשנה לפני כן יצא לאור, דפדף בו והראה להש"ך כי ביסס את פסק דינו על סברתו של ספר חדש זה במקום אחד בהלכות טוען ונטען...

עיין הש"ך בדברי עצמו וראה שהצדק עם רבי אברהם אבא. גילה את שמו לפני הרב, קרא ואמר, כמה גדולים דברי חכמים שאמרו (שבת קיט.), 'אין אדם רואה חובה לעצמו'<sup>16</sup>...

תכ"ג אחר פטירת הש"ך (שנפטר בשנת ארבעים ואחת לחייו). וכ"כ הרה"ג ד"ר ליהמן בסוף ספרו על בת הש"ך. אולם עיקר המעשה נכון, וכמ"ש בספר זכרון לראשונים (דף נב. בהערה). שכן היה מעשה עם הגאון רבי יהושע פאלק הכהן בעל הסמ"ע, שנתייב אצל דיין אחד לשלם עשרים ושנים אלף זהובים, והוכיח לו כן ממ"ש בספר הסמ"ע. והתפלא הפלא ופלא על עצמו, ואמר, כמה גדולים דברי חכמים שאמרו שאין אדם רואה חובה לעצמו. ושכן הוא בספר יד מלאכי ודפח"ח, שכל רז (אפ' במעשי צדיקים) לא אניס ליה.

האלמן הנכבד שמע בעצת התנו ונשא לאשה את הנערה היתומה. מיד לאחר החפה גילה הש"ך לכל הקהל שהשתתף בשמחה: הכלה היא אחותי.

נרעשים ונרגשים תמהו כל הנוכחים למשמע הדברים המפתיעים. האברך היקר פנה אל החתן והכלה וברך אותם שיזכו לבן שיאיר את העולם היהודי.

ואכן התקיימה ברכת הש"ך ולאחותו וחמיו נולד בן שנקרא מאיר על שם סבו אבי הש"ך, וכשגדל הילד האיר את העולם בתורה, והמונים פנו אליו בשאלות הלכתיות, ולבסוף פרסם את השאלות והתשובות בספרו הידוע "פנים מאירות".

## אין אדם רואה חובה לעצמו

בספר 'שרי המאה' (ח"ב סוף פרק כד) הביא מעשה עם רבנו הש"ך, שהיה לו סכסוך בדיני ממונות עם אחד מנכבדי ווילנה, והוא ובעל-דינו הסכימו שניהם להגיש את עצומותיהם לפני אחד מגדולי הדור היושב בעיר רחוקה מווילנה שאינו מכיר כלל את הש"ך. נתנו עיניהם ברבי אברהם אבא, רבה של נווהרדוק בימים ההם, שהיה מפורסם כגאון וצדיק.

<sup>16</sup> ואני הקטן (כותב ועורך שורות אלו), זוכר מעשה זה, שהביאו מרן מאור ישראל, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל זיע"א בספרו 'ענף עץ אבות' (עמ' לג') אך לא על הש"ך אמרו, אלא על בעל הסמ"ע – הגאון רבי יהושע פאלק הכהן זיע"א. ושוב מצאתי לו (שם עמ' רסג) שהעיר על 'שרי המאה', בזה"ל, לא היו דברים מעולםכוננו להרב שפתי כהן, שהרי הש"ך על חושן משפט נדפס אחר פטירת הגאון בעל הש"ך, וכמ"ש מרן החיד"א בשם הגדולים (מערכת גדולים ערך שפתי כהן). כי הש"ך חושן משפט נדפס לראשונה בשנת

## נפלאות מתורתך

ניצוצי אור מכתבי ה'עליית כהן' פרשת משפטים.

של יתרו חרודים חרודים (קמטין קמטין, שהיה מיצר מאד על מפלת מצרים. רש"י שם) וביאר זאת שם רב, "היינו דאמרי אינשי גיורא עד עשרה דרי לא תבזה ארמאי קמיה" (כלומר, אל תבזה באוזניו של גר את הנויים, אפילו עד עשרה דורות, כי יש לו צער בשמעו את הדברים)<sup>17</sup>.

והנה בגמרא (בבא מציעא פד.) מובא המעשה, איך זכה רבי שמעון בן לקיש לחזור בתשובה<sup>18</sup> על ידי רבו רבי יוחנן, ובתוך כמה שנים עלה ונתעלה, עד שהפך להיות גברא רבה. ומתלמיד לרבי יוחנן, הפך להיות החברותא שלו. ולאחר מכן מביאה הגמרא מעשה, שפעם אחת הייתה מחלוקת בבית המדרש לגבי הסייף והסכין והפגיון והרומח ומגל יד ומגל קציר (כולם סוגי סכינים וחרבות הם), מאימתי מקבלין

"זבוח לאלקים יחרם בלתי להשם לבדו. וגר לא תזנה ולא תלחצנו כי גרים היתם בארץ מצרים" (שמות כב', כ')

הגאון הקדוש רבי יעקב אביחצירא זיע"א ביאר את סמיכות הפסוקים הנ"ל (בספרו הקדוש 'פתוחי חתם'), שכאשר בא עובד עבודה זרה והתגייר, אסור לישראל להונות אותו ולומר לו, "אתמול היית עובד עבודה זרה, ועכשיו באת לפני השכינה". שמום שבך אל תאמר לחברך. שגם אתם, כשהייתם במצרים הייתם עובדי עבודה זרה.

ובעין זה מצאנו בדברי רבותינו ז"ל (סנהדרין צד.) על הפסוק בפרשת יתרו, "יחד יתרו על כל הטובה אשר עשה ה' לישראל אשר הצילו מיד מצרים". ומהמילה "יחד" למד שמואל שנעשה בשור

וחוסמין כל אשר יעבור עליהם בדרך, מה עשה ר' שמעון הניח לשני ריעוי שודדין בהרים ושב לאלהי אבותיו בכל לבו בצום ובתפלה והיה משכים ומעריב לבית הכנסת לפני הב"ה והיה עוסק בתורה כל ימיו ובמתנות עניים ולא שב על מעשיו הרעים עוד, ונתרצית תשובתו, וביום שמת מתו שני רעיו השודדים בהרים ונתנו לר' שמעון באוצר החיים ולשני רעיו בשאלו התחתונה, ואמרו שני רעיו לפני הב"ה רבון כל העולמים יש לפיך משאו פנים, זה היה עמנו שודד בהרים והוא באוצר החיים ואנו בשאלו תחתית, אמ' להם זה עשה תשובה בחייו ואתם לא עשיתם תשובה, הנח לנו ואנו עושים תשובה גדולה, אמ' להם אין תשובה אלא עד יום המיתה, משל למה הדבר דומה לאדם שהוא רוצה לפרוש בים אם אינו לוקח בידו לחם מארץ נושבת לחם ומים מתוקים בים אינו מוצא לאכול ולשתות ולא עוד אלא אדם שהוא רוצה לילך לקצה המדבר אם אינו לוקח מן היישוב לחם ומים אינו מוצא במדבר לאכול ולשתות כך אם האדם אינו עושה תשובה בחייו לאחר מיתתו אין לו תשובה אלא נתנית האיש כדרכיו וכפרי מעלליו.

<sup>17</sup>ג'ו"ג, הרי בן עזאי דור שלישי/רביעי לתנאים, תלמידו של רבי עקיבא, ואילו ריש לקיש היה דור ראשון לאמוראים. ואיך הביא בן עזאי ראה למחנה של תשובה מריש לקיש. וגם קשה לומר שחי בן עזאי שנים רבות (מעשה שנכנסו לפרדס בנודט). ושטט בן עזאי אחר היה, ולא רבי שמעון בן עזאי.

<sup>17</sup> וראה לחינוך (מצוה תלא. מצות אהבת הגרים), שנצטוונו לאהוב הגרים, כלומר שנוהר שלא לצער אותם בשום דבר. וגו'. ועליהם נאמר (דברים י', י"ט) "ואהבתם את הגר כי גרים הייתם". וגו'. וע"ע שם משרשי המצוה. ומדיני המצוה: מה שאמרו זכרונם לברכה (שם נ"ח): שלא יאמר אדם לגר זכור מעשיך הראשונים, ומה שאמרו (סנהדרין צד.) גיורא עד עשרה דרי לא תבזי ארמאה באנפיה, וכל זה שלא לצער בשום ענין. והפלתה האהבה שהפליגו בהם עד שאמרו שהשוה הכתוב אהבתם לאהבת המקום. וגו'. ונוהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן, בזכרים ונקבות. עש"ב.

<sup>18</sup> ומצינו מחלוקת בן רש"י לתוס' (שם) אם ריש לקיש היה בתחילה ירא שמים ופירש, או שהיה רחוק מעיקרא ולבסוף נתקרב. שכן כשאמר ר"ל לרבי יוחנן, "ומאי אהנת לי התם רבי קרו לי הכא רבי קרו לי" פירש רש"י, "רבן של לסטים וראש להן הייתי". אך תוס' (שם בד"ה): "אי הדרת בד". ביארו שריש לקיש מתחלה ידע הרבה, אלא שפרק עול תורה ונעשה עם הארץ ועסק בלסטיות. ע"ש. אגב, מוסר גדול למדים אנו ממעשה דריש לקיש כמובא בפרקי דרבי אליעזר (פרק מב) בן עזאי\* אומר, תדע לך כח התשובה, בא וראה מ'ר שמעון בן לקיש שהיה הוא ושני ריעוי בהרים גזולין



**פרשת**

ועוד אתה עושה כן "בשמחה ובטוב לבב", על זאת מגיעים לו לאדם צ"ח קללות ב"מ. ודי למבין.

וכן היא הלכה ערוכה בדברי הנשר הגדול (יד החזקה הלכות תשובה פרק ב), ששבח גדול לשב שיתודה ברבים, ויודיע פשעיו להם, ומגלה עבירות שבינו לבין חבריו לאחרים. ואומר להם, אמנם המאתי לפלוגי ועשיתי לו כך וכך, והריני היום שב ומתנחם, וכל המתנאה ואינו מודיע אלא מכסה פשעיו אין תשובתו גמורה. שנאמר, "מכסה פשעיו לא יצליח". (ומסייג הרמב"ם דבריו וכותב:) כמה דברים אמורים בעבירות שבין אדם לחבירו, אבל בעבירות שבין אדם למקום אינו צריך לפרסם עצמו ועוזת פנים היא לו אם גילם, אלא שב לפני האל ברוך הוא ופורט המאיו לפניו ומתודה עליהם לפני רבים סתם (כלומר בלא לפרט, וכונן שאנו אומרים בוודוי, המאנו עוינו וגו'). וטובה היא לו שלא נתגלה עונו שנאמר אשרי נשוי פשע כסוי המאה.

ומסופר בחצרות החסידים בדרך הלצה, שפעם נגשה אשה זקנה אל הכומר להתוודות כדרכם, והחלה מספרת ומבארת את הנוראות אשר עשתה וחמאה בחייה.. והינה הכומר מצידו מזהה שהקול הוא קול סבתא, ומיד שאלה, "סבתא זו את?", "כן נכדי" ענתה הסבתא בחיך מעבר לוילון. "אבל מה, מתי הספקת לעסות את כל זה?" "בצעירותי" ענתה הזקנה. "ומדוע באת עכשיו, כל כך הרבה זמן אחרי זה?". "כי נעים להיזכר בדברים טובים..". ענתה הזקנה... וברוך שהבדילנו מן הטועים. ויש להאריך ביסוד גדול זה, ויזכה המשכיל להסיק מסקנותיו.

טומאה. והסיקו שם שהוא משעת גמר מלאכתו. ושוב שואלת הגמרא, ממתי גמר מלאכתו. ובמהלוקת זו חלקו רבי יוחנן וריש לקיש. שרבי יוחנן אמר משיצרפם בכבשן, וריש לקיש אמר משיצחצחון במים (כלומר לאחר הוצאתם מהכבשן יתנם במים). אז פנה רבי יוחנן לריש לקיש ואמר לו "לסטאה בלסטיותיה ידע". וביאר שם רש"י, שאמר לו רבי יוחנן לריש לקיש, לפי שאתה היית פעם לסטים (שוודד), לכן אתה בקי באותן כלי אומנות ליסטיות. (וכמוכן שיש רבדים ועומקים בדברי ר"י לר"ל שם, וכונתו לשם שמיים היתה. אך אכמ"ל). כאשר רבי שמעון בן לקיש, מגדולי האמוראים שומע את הדברים הללו, הוא נהרד כולו, דבר שהביא לבסוף לפטירתו (ע"ש). והדברים מבהילים.

ומכאן תוכחה מגולה, שלא יאמר אדם לבעל תשובה את מומיו ועוונותיו הראשונים, כי מום שבך אל תאמר לחברך (וכנ"ל). ועוד שמפורסם בשם תלמידי הבעש"ט, שאם ראת אדם המא, דו"ק בעצמך שיש כך מן מידת החטא הזו, שאם לא כן מן השמים לא היו נותנים לך לראות דבר שאינו נוגע אליך).

וכל שכן וקל וחומר, הדברים הם גם נבי האדם עצמו, אם זכה, התחזק וחזר בתשובה (אם באופן כללי ששינה אורחות חייו, ואם בדבר פרטני, שחזר בו מעבירה אשר עשה), כשם שאסור לאדם אחר לדבר עליו, כן לו עצמו אסור לפרט המאיו שבין אדם למקום בפני אחרים, וכל שכן שאסור לו חלילה להתנאות בהם. ואמרו בעלי המוסר בפירוש הפסוק "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל", שביאורו הוא, "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך", כלומר אתה נזכר ומדבר על התקופה אשר לא עבדת את ה' אלוך,



מלווה מלכה – סיפורי הבעש"ט

דראה ספר "ישועות ישראל" (במעשה י"ב), שקיבל מורנו רבי ישראל בעל שם טוב זיע"א כרוז מן השמים, "אשר מי שיאמין בישראל בן טרה שכל עבודתו היה בעד ישראל בכלל ובפרט, וידבר ממנו –

בתחילת השבוע – יהיה לו שבוע טוב!

בתחילת החודש – יהיה לו חודש טוב!

בתחילת השנה – תהיה לו שנה טובה!

ומזה נעשיתי מלא שמחה, שאף שכבר אהיה בעולם האמת יושעו בני ישראל על ידי"

מה שאתה יודע, והקדוש ברוך הוא יודע ואני יודע

מעשה<sup>19</sup> באיש אחד מאנשי הבעל שם טוב זכרונו לברכה שהיה חולה ונחלש מאד ושלח איש אחד להבעל שם טוב זכרונו לברכה שיבקש את הבעל שם טוב זכרונו לברכה שיסע אליו. הינו שהבעל שם טוב זכרונו לברכה יסע להחולה. וכן הוה.

ובא האיש השליח הנ"ל להבעל שם טוב זכרונו לברכה וספר לו כל הנ"ל שזה האיש הוא חולה, ושבקש ממנו שיסע אליו ונסע אליו הבעל שם טוב זכרונו לברכה.

בדרך שאל האיש השליח להבעל שם טוב זכרונו לברכה, איך ששמעתי מכם שכשארם עושה תשובה שלמה בודאי לא ימות קדם זמנו. וזה האיש החולה כמדמה שעשה תשובה שלמה באמת והוא איש כשר באמת, ועדין לא בא בימים כל כך, ומפני מה לא יתרפא מחליו.

השיב הבעל שם טוב זכרונו לברכה להשליח אמת כך אמרתי ובודאי כן הוא וזה האיש החולה הנ"ל גם כן עשה תשובה שלמה באמת על כל חטאיו. וזה שלא נתרפא עדין הוא מחמת שלא התודה חטאיו לפני צדיק אמתי וזה שאני נוסע אליו בכדי שיתודה ובאם שיתודה לפני תקף יתרפא ובאם שלא ירצה להתודות לפני תקף יכבד עליו חליו ויתחיל לצעק אוי ואבוי על כל איבריו וידיו ורגליו וימות.

כי באמת בעולמות עליונים הינו בבית דין של מעלה אין עליו שום חטא ועברה כלל כי עשה תשובה שלמה על כל החטאים כמו שצריכין לעשות. ואחר הסתלקותו לא יהיה להקליפות והחיצונים שום אחיזה בו כי כבר תקן כל מה שפגם. ובאם שיתודה לפני אזי תקף יתרפא

<sup>19</sup> הובא בחיי מוהר"ן (נ"ח).



**פרשת**

ובאם שלא יתודה אזי יש עוד כח להחיצונים שינקמו בו בעולם הזה בכל גופו ואיבריו עד שימות.

וכן הוה שבא אליו הבעל שם טוב וזכרונו לברכה ואמר להחולה בזה הלשון, "אמור מה שאתה יודע, והקדוש ברוך הוא יודע ואני יודע גם כן". הינו שיתודה לפניו כל החטאים. ואמר לו כך שלשה פעמים ולא רצה לומר.

ותכף התחיל לצעק אוי ואבוי על גדל כאב כל איבריו וצעק בתמרורים בפרוטרוט על כאב כל איבר ואיבר מאיבריו כי התחילו להשבר שקורין 'ברעבין' (באידיש) כל עצמותיו של כל איבר ואיבר וצעק כך מתוך חוליו איזה זמן עד שמת כמו שאמר הבעל שם טוב וזכרונו לברכה<sup>20</sup>.

**תפילה מיוחדת למוצאי שבת מרבי לוי יצחק מברדיטשוב.**

לאמרה בכל מוצאי שבת, לפני הבדלה – שלש פעמים

**אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב, שְׁמֹר וְהַצֵּל אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲהוּבֶיךָ מִכָּל רָע בְּתֵהֱלֶתְךָ, פֶּאֶשֶׁר הַשְּׁבֵת קִדְשׁ הָאֱהוּבָה עוֹבְרָת, שֶׁהַשְּׁבוּעַ, הַחֲדָשׁ וְהַשְּׁנָה, יָבֹא לָנוּ לְאִמּוּנָה שְׁלָמָה, לְאִמּוֹנַת חַכְמִים, לְאִהְבַת חֲבֵרִים, לְדַבְּקוֹת הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא, לְהֶאֱמִין בְּשֵׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה עֲקָרִים שְׁלֵף, וּבִגְאוּלָּה קְרוּבָה בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ, וּבְתַחֲתֵת הַמַּתִּים, וּבִנְבוּאָת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם.**

**רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה הִנֵּה הַנּוֹתֵן לִיעָר פֶּת, תֵּן גַּם לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲהוּבֶיךָ פֶּת, לְהוֹדוֹת לְךָ, וְרַק אַתָּה לַעֲבֹד, וְלֹא לְאַחֵר חֲלִילָה. וְשֶׁהַשְּׁבוּעַ, הַחֲדָשׁ וְהַשְּׁנָה יָבֹא לָנוּ לְבְרִיאוֹת וּלְמַגֵּל טוֹב וּלְבִרְכָה וּלְהַצְלָחָה, וּלְחֶסֶד, וּלְבְנֵי, חַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוּנֵי רְוִיחֵי, וְסִיעָמָא דְשִׁמְיָא לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל, וְנֹאמַר אָמֵן.**

<sup>20</sup> והמעין במאמר "אנכי" בלקוטי מוהר"ן (א' תורה ד), [ובמיוחד ראה שם אות ז', דאיתא התם, שהתלמיד חכם שעושים בפניו ידויו דברים הוא תלמיד חכם בבחינת משה, שהוא גם ת"ח הכי גדול וגם הבעל ענוה הכי גדול. וזה נלמד מב' פסוקים: כתיב (משלי טז, יד) "ואיש חכם יכפרנה" - היינו שכפרת העוונות היא דוקא ע"י ידויו דברים בפני תלמיד חכם, והפסוק השני (מיכה ז', יח) "ועבר על פשע לשאירת" - מי שמישים עצמו כשירים - דהיינו שהוא עניו, הוא זה שיכול לכפר ע"י ידויו דברים. ובחינה זו היתה במשה, כדכתיב (במדבר יב', יג) "והאיש משה עניו מאד". וע"ע שם באות ה', ותמצא דברים מהילים ומלהיבים כי אין כאן מקום להאריך בעומקם וביאורם של דברים, אלא לקרוא מעשה מהבש"ט הקדוש במוצאי שבת קודש. ועוד חזון למועד לבאר הדברים בס"ד. שבווע טוב...



הילולת הצדיקים לשבוע הקרוב



**יום השבת - כז' שבט**  
 רבי חיים ב"ר אברהם בירדוגו זצ"ל.  
 רבי שלום אזולאי מפורת יוסף זצ"ל.  
 רבי שלמה ציון ב"ר רחמים שנהרג עקד"ה בבבל זצ"ל.  
 רבי מרדכי זאב שולמן ר"י סלבודקה ב"ב זצ"ל.  
**יום ראשון - כח' שבט**  
 רבי חיים נסים אבולעפיה הראשון לציון זצ"ל.  
 רבי אפרים עזרא לניאדו, מח"ס 'דגל מחנה אפרים' זצ"ל.  
 רבי בנימין חמויי, מח"ס 'אמתחת בנימין' זצ"ל.  
 רבי וידאל אנגל ראב"ד בירושלים זצ"ל.  
 רבי דוד זינדהיים מח"ס 'יד דוד' זצ"ל.  
 רבי מרדכי גולדמן האדמו"ר מזויעל ירושלים זצ"ל.  
 רבי אליהו גג דיין בתונס זצ"ל.  
 רבי דוד סויסה, מח"ס 'מתוק מדב"ש' זצ"ל.  
 רבי שלום זליג שטיינמן מזקני חסידי ויזניץ זצ"ל.  
 רבי נסים פרץ, ר"י 'בית-אל' בני ברק זצ"ל.

**יום חמישי - ב' אדר**  
 רבי יום טוב אלגוי, מח"ס 'שמחת יום טוב' זצ"ל.  
 רבי יוסף דוד הלוי סולוביץ' בן הגרי"ז מבריסק זצ"ל.  
 רבי אלישע נסים דנגור חכם באשי בבבל זצ"ל.  
 רבי ישראל אלתר האדמו"ר מגור זצ"ל.  
 רבי ודיאל קואניקה מראשי ישיבת חסד אל זצ"ל.  
 רבי יצחק אלמליח, מח"ס 'ויזרע יצחק' זצ"ל.  
 רבי מרדכי דוד לודמיר מייסד רשת שיעורי תורה בא"י זצ"ל.  
 רבי בן ציון ריבין כהן הרב הראשי ליהודי בוכרה זצ"ל.

**יום ששי - ג' אדר**  
 רבי נסים דוד עזראן ראש ישיבת בית שמואל זצ"ל.  
 רבי אליעזר די אבילא, מח"ס 'מגן גבורים' זצ"ל.  
 רבי יעקב מנוסה מחכמי המקובלים בירושלים זצ"ל.  
 רבי אליהו דוד רבינוביץ תאומים האדר"ת אב"ד בירושלים זצ"ל.  
 רבי מרדכי יפה בעל ה'לבוש זצ"ל.

**יום שני - כט' שבט**  
 רבי אליהו רחמים חזן, מח"ס 'אורח משפט' זצ"ל.  
 רבי משה חיים שמש חכם באשי דבבל זצ"ל.  
 רבי נתן צבי פינקל הסבא מסלבודקה זצ"ל.  
 רבי יצחק ירוחם דיסקין זצ"ל.  
 רבי חנניה יו"ט ליפא טיטלבוים, מח"ס 'קדושת יום טוב' זצ"ל.  
 רבי ציון סופר, מח"ס 'נזה ציון' זצ"ל.

**יום שלישי - ל' שבט**  
 רבי מנחם מנדל פרוש משקלוב תלמיד הגר"א זצ"ל.

**יום רביעי - א' אדר**  
 בניהו בן יהודע זצ"ל.  
 רבי עזריה פיג'ו, מח"ס 'בינה לעתים' זצ"ל.  
 רבי יצחק איזק ספרין אפשטיין מזידיטשוב זצ"ל.

\*הן אמת כי פסק מרן בשולחנו הטהור (סי' תקסח ס"ז) דלעולם הולכים אחר אדר ב' (ע"ש), ורוב ככל הצדיקים הנ"ל נפטרו באדר 'סתם' וע"כ תאריך האזכרה הוא באדר ב', מ"מ לא נמנענו להביא שמותם, מחמת דברי המהרי"ל (סי' לא. ע"ש). וע"ע בחזון עובדיה פורים עמ' לב והלאה.

כל הזכויות שמורות להשם יתברך  
מותר ומצוה להעתיק (כמתכונתו) לצלם ולהפיצו ברבים.  
לתרומות והקדשות – 054-8443818

מוקדש לעילוי נשמת – ראובן בן חנה ז"ל

להצלחה ובריאות איתנה ליולדת – ספיר בת יעל נ"י,  
והתינוקת פאר בת ספיר נ"י.

השיעור השבועי מתקיים בע"ה בכל יום שני בשעה 20:45 בבית הכנסת  
"מזל אריה" רחוב מזל אריה, פסגת זאב ירושלים.

### שבת מברכין

כמנהגנו בקודש – במוצ"ש הקרוב, אור ללח' שבט. נערוך סעודת מלווה  
מלכה, בשעה 20:30 ברחוב מזל אריה 15/8 הציבור הקדוש מוזמן

"לעזרת ה' בגבורים" – הציבור הקדוש [בפרט אוהבי, ומעריכי העדיקים] נקרא  
להרים תרומתו (כל תרומה שתקבל בברכה) להמשיך פעילות העלון – לשומעים  
ינעם ועליהם תבוא ברכת טוב. ניתן ב"ביט" לפרטים – 0529569828

העלון מופץ חינם לזיכוי הרבים  
ניתן להשיגו כל שבוע החל מיום שלישי בחנות "ברכת הקודש"  
רחוב משה דיין 107, פסגת זאב ירושלים.

כמו כן ניתן להשיג בחנות את ספרי המכון:

בס"ד

## ברכת הקודש

תשמישי קדושה	ספרים	טליתות	ציצית
ספרי קודש	כלי כסף	מזוזות	תפילין

רח' משה דיין 107 - פסגת זאב, ירושלים  
טל: 077-4248262

"ברכת ה'"  
אוציקומיית ברכת צבשנית, כלי  
ברכות, מנחה וערבית ושדך (נוהל כ"ס)

"המשביר"  
קשריו של האדם הנוזל בענקים  
עם נדולי ישראל

"אוהב ישראל החדש"  
סגולת אהבת ישראל בסדר פרשיות  
השבוע והמועדים

לקבלת העלון בכל שבוע whatsapp שלח למספר 0529569828 וכתוב "צרף אותי  
לקבלת העלון". כמו"כ ניתן לקבל את העלון במייל – eliezeraq626@gmail.com